

Bayer Zsolt: Elérhetetlen messzeségben

2025 május 04. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs

értékelve

Mérték

Cseh Katalinék maradjanak a túlsó parton, mi meg éljünk tovább, mint a normális emberek.

Már nem is tudom, hányadikban volt, talán másodikban. Gimnáziumról beszélünk, és én még a nyolc általános,

négy év középiskola világában n?ttem fel. Szóval másodikban lehetett. Czine Bözsi arról beszélt nekünk – már nem tudom, minek kapcsán –, hogy ki is a magyar. És akkor elhangzott egy példa, ami elkísér immár egész életemben. – Ha azt mondd valakinek, hogy „gólya, gólya gilice”, és ? azt válaszolja: „Mit?l véres a lábad? Török gyerek megvágta, magyar gyerek gyógyítja”, akkor az több mint valószínű, hogy magyar.

Valami ilyesmi a kulturális örökség. Amit – a szerelem mellett – átviszel fogadban tartva a túlsó partra. A túlsó part talán soha nem volt még ilyen messze. Mutatom, miért:

„[Május elseje a munka ünnepe](#). De ki ünnepli a láthatatlan munkát?

Nincs szakszervezet, nincs szabadság, nincs el?léptetés, és nem jár köszönet sem érte. Mégis minden nap megtörténik.

Megf?zöd a vacsorát. Feltöltöd a h?t?t. Elpakolod a ruhákat. Beírod a naptárba a gyerek orvosi id?pontját. Figyelsz, mikor szorong a reggelinél a kislányod. Tudod, ki melyik plüss nélkül nem tud elaludni. Elküldöd a szülinapi üdvözl?lapot. Ismered a szomszéd gyerek nevét. Észreveszed, ha elfogyott a WC-papír. Ez is munka. Tervezés, figyelem, tör?dés, állandó jelenlét. De nem számítjuk annak. Nem jár érte fizetés. Mert csendben történik. Mert többnyire n?k végzik. Ez a láthatatlan munka. És ez is munka.

Sokan azt hiszik, hogy ma már egyenl?en osztozunk a házimunkában. Leginkább – merem mondani – azok gondolják ezt, akik kevesebbet végeznek bel?le. Igen, egyre több apa viszi reggel oviba a gyereket, f?z vacsorát, tologatja a babakocsit a parkban. Ez jó. De a háttérmunkát – az odafigyelést, a gondoskodás és a logisztika végtelen sorát – még mindig túl gyakran a n?k végzik.

De még mindig azt a régi mesét kapjuk, hogy »a n?k erre vannak kódolva«. Hogy ?k jobban odafigyelnek, jobban szerveznek, jobban tör?dnek.

A láthatatlan munka értéket teremt, rendszert tart össze, embereket támogat. Csak nem kap érte senki fizetést, nyugdíjat vagy elismerést. Pedig ideje lenne. Ma, a munka ünnepén ne csak a fizetett munkáról beszéljünk. Gondoljunk a láthatatlan munkára is – és azok elismerése, akik nap mint nap végzik.”

Fenti idézet Cseh Katalintól való.

? van ott, a túlsó parton. Elérhetetlen messzeségben. Ahová nemhogy a szerelmet, de a kulturális örökséget sincs kedve átvinni az embernek. Nemhogy a fogában tartva, de egy szatyorban sem. Helyette nézzünk néhány láthatatlan munkát, amiért nem járt fizetés.

„Szegény ember dolgát boldog isten bírja. Voltunk olyan módban is, hogy a koldus is mákos rétest evett nálunk, de járt ránk olyan világ is, hogy még a koldus is nagy úr volt hozzánk képest. Mert annak minden rendes háznál terítettek, de mink bizony csak az éhkoppot nyeltük. Hosszú volt az asztal, rövid a vacsora. De még ha azt kérdeztem is, hogy hát ebédre mit eszünk, az volt rá a felelet:

– Háromfélét: kenyeret, haját, bélét.

Én bizony jobban szerettem volna, ha csak kétfélét ettünk volna. Inkább ettem volna a kenyérrel szalonnácskát, mint haját meg a bélét.

– Jaj, cselédem – simogatta ki édesanyám a szememb?l a kócos hajamat –, nagy úr ám a szalonna, csak ünnepnap jár az ilyen szegény helyre, örüljünk neki, hogy a mindennapi kenyerünket megadja a Jóisten.

Együgy? eszemmel föl nem tudtam érni, mi azon az örülnivaló. Annál jobban örültem annak, mikor a Jóisten el?ször felejtette el megadni a mindennapi kenyeret.

– Kertészpecsenye lesz a vacsoránk – újságolta édesanyám.

Az ám, csakhogy ahhoz a pecsenyéhez nem kellett bicska. Kertészpecsenyének a sült tököt csúfolja a szegény ember. Jó étel az annak, aki szereti, de én hamarosan felmondtam neki a barátságot. Visszakívántam a mindennapi kenyeret.

– Jaj, lelkecském – sóhajtott édesanyám –, most már a kenyér is nagy úr lett, elszokott a házunktól.

Rossz esztendő? járt, mostohán hozta a föld a termést. Amit meghagyott a fagy, elverte a jéges?, leégette a forróság.

– Az idén aszalt almát termettek az almafák – hajította a sarokba esténként édesapám a csíkos tarisznyát.

Az is jó volt nekünk már akkor, a fonnyadt alma. Olyan szőkös volt nálunk a kenyér, hogy egyszer három napig színét se láttuk.

Éhesen döngtem az utcánk gyepes árokpártján, mikor a gazdag Hamar Heverné rám kiáltott a muskátlis ablakukból:

– Te, fiúcska, szaggass a malackámnak egy kis papsajtfüvet ott az árokparton.

Szép, kövér level? papsajtok bodorodtak ott, a levelüket megszedtem a malackának, én magam meg teleraktam a zsebemet szép kerek papsajtocskával, abból lesz énnekem jó vacsorácskám.

Gazdag Hamar Heverné nagyon meg volt elégedve a munkámmal. Nagy karaj fehér kenyeret adott napszámba.

– Szeretnél-e mézet a lágy kenyérhez, Dióbél? – kérdezte tőlem.

De én már nem vártam a mézet. Szaladtam kifelé a kenyérrel, s már a kisajtóban beleharaptam. De abban a percben eszembe jutott édesanyám, s a falat nem ment le a számon.

»Lesz öröm, ha hazaviszem neki« – gondoltam magamban, s belemarkoltam a papsajtba. Most már sokkal ízeesebb volt, mint azelőtt.

Édesanyám azonban nem örült meg a kenyérnek. Inkább sírva fakadt, s visszakínálta az ajándékot.

– Én már megettem a másik karajt – mondtam fülig elvörösödve.

Anyám meg azon erködött, hogy ? is vacsorázott már. Mégpedig bundás gombócot. Az pedig a hajában fűt krumplinak az ünnepl?s neve; nem rossz étel az, ha jól megsózza az ember.

– Hanem tudod mit? – törülgette meg a szemét édesanyám. – Eltesszük a kenyeret édesapádnak. Jólesik neki, ha hazajön a szülőb?l.

Hanem azt már én nem értem ébren. Hamar elnyomott az álom a dús vacsora után. Csak hajnalban ébredtem föl arra, hogy édesapám ellenkezett édesanyámmal.

– Nem viszem ki a kenyeret, fiam. Egyétek meg magatok. Engem ellát odakint ebéddel az öreg eperfa.

– Minket se kell féltetni, apja! – erködött édesanyám, s beletette a kenyeret a tarisznyába. – Jó az Isten, ma is ad az anyit, mint tegnap.

Hát éppen annyit adott. Papsajtocskát, sárgarépácskát, krumplicskát, de még egy darab sajtocskát is találtunk a láda fenekén. Olyan száraz volt már az, hogy a kés nem fogta, örült is annak édesanyám nagyon, mert így nekem adhatta.

– Nekem nem mén bele ez az öreg fogam, fiacskám.

Még akkor is a sajtot majsoltam, mikor az édesapám hazaért a szülőb?l. Vígan csóválta meg a tarisznyáját:

– Találd ki, cselédem, mit hoztam neked!

– Mit ugyan? Tán fürjecskét? – ugrottam elé lelkenedezve.

– Többet ér ez annál, nagyobb ritkaság is – ragyogott a szeme édesapámnak, s kiszedte a tarisznya csücskéb?l a

nagy kincset. – Nézd e, madárlátta kenyér!

Tulajdon az a karaj kenyér volt, amit én adtam az édesanyámnak, az édesanyám meg neki. Hármunknak mindennapi kenyere.

Akkor tanultam meg igazán, mi az a mindennapi kenyér, amiért az Úristenhez imádkozunk.”

Móra ez, bizony, a Mindennapi kenyérünk a Dióbél királyfiból, és járt ezért fizetés? Hát nem járt.

Folytassuk vele, Móra Ferencce, az egyik nagy csodánkkal:

„– Giá-gá, giá-gá – ennyit felelt a ludacska erre is nagy engedelmesen. Belenyugodott abba, hogy ?bel?le pecsenye lesz vasárnapra. Igaz, hogy akkor is az lett volna bel?le, ha bele nem nyugszik, de azért mégis szép volt t?le ez az engedelmesség. Még a tepsiben is olyan vidáman sistergett, hogy öröm volt hallgatni. Olyanok mondják, akik hallgatták, olyanok pedig voltak sokan. Nagy ritkaság ám a szegénysoron a tepsiben muzsikáló lúd. Felvég, alvóg minden gyereke összeszaladt arra hírré, hogy nagy ebéd lesz nálunk.

– Érzem a drága jó szagát! – szippantott nagyokat a konyhaajtóban a kalaposék Marcija. – Azt mondta szülém, nekem is ilyen süti, ha olyan jó deák leszek, mint az Annus néni fia.

Lelkem édesanyám erre a szóra csak kiszaladt a liba mell?l az ajtóba, s megsimogatta a gyerek kócos üstökét.

– Hát aztán csakugyan olyan leszel, Marcikám?

– Olyan szeretnék lenni – kapta Marcika válla közé a fejét.

– Segítsen meg szándékomban az Isten – törülgette meg édesanyám a könnybe lábadt szemét a köt?jével, azzal befordult a konyhára, s ki se jött addig, míg az egyik combját le nem kanyarította a ludacskának. – Nesze, Marcikám – adta a kezébe a gyereknek, aki akkorára tátotta a száját csudálkozásában, hogy befért volna rajta az egész ludacska.

Szülém pedig hirtelen visszaosont a konyhába, s földarabolta a ludat, ahogy illik. Ahogy dolgozgat vele, egyszerre csak megüti a fülét a nagy csendesség a tornácon.

– Nini, de elillantak a vendégek – kukkantott ki az ajtón a gyerekekre.

Ott voltak azok egy szálíg. Tátott szájjal, tágra nyílt szemmel nézték a szerencsés kalapos Marcit, ahogy a lúdcombbal birkózott.

– Jaj, csak soká enné, hogy soká nézhessük! – sóhajtott a favágóék Piroskája a kis bátyja fülébe.

Szülémnek elfacsarodott a szíve. Se szólt, se beszélt, csak fölkapta a nagy tál pecsenyét, és sorra hordta a kis éhesek közt.

– Vegyetek hamar, míg el nem h?l, lelkecskéim!

Nem is maradt több a tálban a mellehúsánál, s csak akkor kapott észbe az édesanyám. No, ? szépen elprédálta a nagy ebédet! De aztán megint vigasztalódott, ahogy az örömt?l kipirult kis arcokat látta, s megvigasztalódva tette vissza a t?zhelyre a tálat.

– Elég lesz ez az egy darab az én fiamnak. Nem volt az nagyét? soha életében.

Abban a percben léptem be a kisajtón. Édesanyám boldogan ugrott ki az ajtócsattanásra, s nevetve-sírva borult a nyakamba.

– Ó, de régen várlak, édes gyermekem!

– Hát a ludacska, édesanyám? – kérdeztem incselkedve.

– A ludacska, fiam... – babrált a köt?jén zavarodottan édesanyám, ahogy a sok csámcsogó kis száj közt végimentünk a tornácon. – A te részed megmaradt bel?le. Éppen a legjava.

– Mi-a-ó, mi-a jó? – kérdezte a küszöbön az öreg hamvas macska.

Pedig ? már akkor tudta, hogy mi a jó, mert a körme közt tartotta az én részemet. Már tudniillik a mellcsontját. Mert a húst akkorára leette róla, s boldog dorombolással dörgöl?dzött hozzám. Bizonyosan az ebédért hálálkodott.

Édesanyám sírva fakadt, hogy engem így kisemmiztek a nagy ebédbe?l. Én pedig azt gondoltam magamban, hogy ilyen nagy ebédet nem esznek a királyok portáján se. S azt gondolhatta a jó Isten is, mert napszemével nagyon mosolyogva süttött be a szívünkbe."

Ez pedig a Nagy ebéd volt nálunk, a Furfangos Cintulából. Mindig sírtam rajta. Ahelyett, hogy kiszámoltam volna, mennyi jár azért, ha az ember édesanyja a fél falu gyerekeire f?z.

De térjünk vissza a Dióbél királyfihoz, és ne legyünk kirekeszt?k, vegyük ide a férfiakat is, az édesapákat:

„Fölnézett a házra. Sötétek voltak már az ablakok, csak az egyiken világlott át gyöngye gyertyafény, azt megkopogtatta.

– Kicsoda az? – kérdezte bel?l?l a Gáspár úr riadt hangja.

– Én vagyok, Tör?csik Márton jobbágy.

– Mit akarsz? – nyitották ki gyanakodva az ablakot.

– Nagy kérésem volna, nagy jó uram. Veszedelemben van az elásott kincs.

– Mit, micsoda kincs? – hökkent meg Gáspár úr. – Ki beszél itt kincsr?l?

– Én beszélek, nagy jó uram. Megleste valaki, mikor a kincset elásták.

– Ki leste meg? – várta a választ visszafojtott lélegzettel az uraság.

– Egy rossz ember, nagy jó uram. El akarja vinni. Rejtsék hamar máshova, nagy jó uram. De még ebben az órában. Ez az én kérésem.

– Ki az a rossz ember?

– Én vagyok, uram – csuklott le az apám feje. – Nem magamért, uram. Ártatlan gyereket kerülgeti otthon az éhhalál.

Kibújt a hold a rongyos szél? felh?k közül, rávilágított az uraságra meg a jobbágyra. Az uraság mind a két kezével szorította a jobbágy kezét.

– Nincs nekem több akkora kincsem, mint a te becsületes magyar szíved, Tör?csik. Gyere be hozzám egy-két szóra, de csöndesen járj. Magam nyitom az ajtót.

Hajnali misére csendítettek már, mikor a jobbágy elhagyta az uraság házát. Gáspár úr maga kísérte ki a kapuig, ott még egyszer megszorította a kezét:

– Hát ebben maradunk, Tör?csik. A kisfiadat beadod hozzám a kastélyba. Együtt neveltetem az enyimekkel. Nektek is majd csak akad hely az uradalomban. Ne félj, ebben az életben én már meg nem feledkezem rólad.

Csikób?r tarisznya húzta az apám vállát, mikor hazaért. Volt abban kalácskenyér, libacomb, marcifánk, még tán tengeri herebere is. Volt is Tör?csikéknél aznap olyan früstök, hogy olyant még a Dióbél királyfi meséjében se hallani."

Ezen is mindig sírtam. Mi tagadás, még most is. Pedig ki kellene számolnom, mennyibe is fájna, hogy Tör?csik

jobbágy jóval munkaidőn túl ilyesmikkel foglalkozik. Pedig „comingoutolhatna” is.

Talán most, anyák napján nem is virágot viszek édesanyámnak, hanem egy kimutatást. Excel-táblázatot, amiben ott lesz feketén-fehéren minden. Éjszakai virrasztás skarlátos gyerek mellett, 1970-ben, akkor húszforintos órabérben tizenkét órán át, az annyi mint 240 forint, ma 24 ezer; és így tovább. De lehet, elzavarna...

Mit lehet tenni?

Megvan! Hát hiszen a gyermekes édesanyák adómentessége éppen a „láthatatlan munkáért” járó fizetés, nem? Cseh Katalin szerint biztosan nem. Ugyanis az csak „éket ver gyerekes és gyermektelen nők közé”. Nehéz lehet megfelelni Cseh Katalinnak. Éppen ezért meg sem kell próbálni. Majd a Berg. Ők maradjanak ott, a túlsó parton, elérhetetlen messzeségben. Mi meg éljünk tovább, mint a normális emberek. És olvassunk Mórát. Meg József Attilát.

„Már egy hete csak a mamára / gondolok mindig, meg-megállva. / Nyikorgó kosárral ölében, / ment a padlásra, ment serényen.”

Jézusom, az mennyibe kerülhetett...

Bayer Zsolt - www.magyar nemzet.hu

Ajánló